

Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant Estynedig (Hybrid)

CYSUR 4 2020

Dyddiad cyflwyno'r adroddiad i'r Bwrdd:

15 Ionawr 2024

Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

CYSUR: Bwrdd Diogelu Plant Canolbarth a Gorllewin Cymru

**Adolygiad Ymarfer Plant Estynedig (Hybrid) Parthed:
CYSUR 4 2020**

Amlinelliad byr o'r amgylchiadau a arweiniodd at yr adolygiad

I'w cynnwys yma:

- Y cyd-destun cyfreithiol o'r canllawiau y mae'r adolygiad yn cael ei gynnal mewn perthynas ag ef
- Amgylchiadau a arweiniodd at yr adolygiad
- Y cyfnod amser a adolygwyd a pham
- Llinell amser gryno o ddigwyddiadau arwyddocaol i'w hychwanegu fel atodiad

Y cyd-destun cyfreithiol

Comisiynwyd adolygiad ymarfer plant estynedig gan CYSUR, Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru, ar argymhelliad yr Is-grŵp Adolygu Ymarfer Plant o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014¹ a deddfwriaeth statudol ategol yn adran 139 o'r canllawiau yn 'Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 2 – Adolygiadau Ymarfer Plant' (Llywodraeth Cymru, 2016).²

Bodlonir y meini prawf ar gyfer yr adolygiad hwn o dan Bennod 7, Adolygiadau Ymarfer Plant Estynedig:

Rhaid i Fwrdd gynnal adolygiad ymarfer plant **estynedig** yn unrhyw un o'r achosion canlynol yn ardal y Bwrdd lle gwyddys neu lle amheuir bod achos o gam-drin neu esgeuluso plentyn wedi digwydd a lle mae'r plentyn –

- wedi marw; neu
- wedi cael anaf a allai beryglu ei fywyd; neu
- wedi dioddef nam difrifol a pharhaol i'w iechyd neu'i ddatblygiad; **ac**

- roedd y plentyn ar y gofrestr amddiffyn plant a/neu roedd yn blentyn a oedd yn derbyn gofal (gan gynnwys plentyn dan 18 oed a oedd wedi gadael gofal) ar unrhyw ddyddiad yn ystod y chwe mis cyn –
  - dyddiad y digwyddiad y cyfeirir ato uchod; neu
  - y dyddiad y nododd awdurdod lleol neu bartner perthnasol³ fod plentyn wedi dioddef nam difrifol a pharhaol i'w iechyd a'i ddatblygiad.

Mae'r meini prawf ar gyfer adolygiadau ymarfer plant wedi'u nodi yn *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015*.⁴

¹ [Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#)

² [Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl](#), Cyfrol 2 – Adolygiadau Ymarfer Plant (Llywodraeth Cymru, 2016)

³ Mae awdurdod lleol neu bartner perthnasol yn golygu unigolyn neu gorff y cyfeirir ato yn [adran 28 o Ddeddf Plant 2004](#) neu gorff a grybwyllir yn adran 175 o Ddeddf Addysg 2002.

⁴ [Rheoliadau Byrddau Diogelu \(Swyddogaethau a Gweithdrefnau\) \(Cymru\) 2015](#)

Diben yr adolygiad yw nodi dysgu ar gyfer ymarfer yn y dyfodol. Mae'n cynnwys ymarferwyr, rheolwyr ac uwch-swyddogion wrth archwilio manylion a chyd-destun gwaith asiantaethau gyda phlentyn a theulu. Bwriad allbwn yr adolygiad yw ennyn dysgu proffesiynol a sefydliadol a hyrwyddo gwelliant mewn arferion rhyngasiantaethol ac amddiffyn plant yn y dyfodol. Dylai gynnwys yr amgylchiadau a arweiniodd at yr adolygiad, gan gynnwys tynnu sylw at arfer effeithiol ac ystyriaeth o'r hyn y mae angen ei wneud yn wahanol i wella arfer yn y dyfodol (Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 2 – Adolygiadau Ymarfer Plant (Llywodraeth Cymru, 2016⁵)).

Mae'r cylch gorchwyl ar gyfer yr adolygiad ymarfer plant estynedig hwn yn **Atodiad 1**.

Gwybodaeth gyd-destunol berthnasol

Y mater craidd sy'n sail i'r adolygiad ymarfer plant hwn yw diffyg cydymffurfio â rheoliadau, polisïau a gweithdrefnau statudol gan wasanaeth maethu'r awdurdod lleol ynghylch trefniadau ar gyfer gofal seibiant ym mis Chwefror 2020. Er bod y pwysau amlochrog ar ddarpariaeth faethu, yn genedlaethol, wedi'u nodi ers mwy na degawd, mae glynu at weithdrefnau rheoledig yn hwyluso penderfyniadau diogelu. Yn lle hynny, dysgodd yr adolygiad hwn fod y gwasanaeth maethu, yn y gorffennol, wedi ymateb i'r holl wahanol bwysau gyda diwylliant o wneud penderfyniadau anffurfiol ac ad hoc. Roedd y diwylliant hwnnw wedi gwadu cynnwys gweithwyr proffesiynol allweddol wrth wneud penderfyniadau ac wedi gosod plentyn mewn perygl o niwed sylweddol oherwydd ymddygiadau oedolyn ifanc agored i niwed. Roedd Plentyn A a'r oedolyn ifanc agored i niwed yn dibynnu ar yr awdurdod lleol am eu gofal a'u lles.

Digwyddodd y croestoriad byr ond dwys rhwng bywydau Plentyn A a'r oedolyn ifanc oherwydd penderfyniadau a wnaed gan y rhai â chyfrifoldeb am eu gofal. Roedd yn hanfodol bod gan y broses ddysgu dull symbiotig a oedd yn galluogi ymarferwyr a rheolwyr i fyfyrion ar sut i ddiwallu anghenion cymhleth, cystadleuol a dargyfeiriol gydag adnoddau cyfyngedig. Felly, mae'r adolygiad wedi bod yn un hybrid ei ddyluniad, gyda'r digwyddiadau dysgu yn dod â gweithwyr proffesiynol perthnasol ar draws gwasanaethau plant ac oedolion ynghyd. Cwblhawyd dau ddigwyddiad dysgu hybrid, un ar gyfer ymarferwyr ac un ar gyfer eu rheolwyr.

Nid oedd gan Plentyn A a'r oedolyn ifanc unrhyw berthynas flaenorol na rôl ddilynol ym mywyd y llall. Felly, bydd adroddiad adolygiad ymarfer plant estynedig ac adroddiad adolygiad ymarfer oedolion estynedig yn cael eu cwblhau. Eu profiadau nhw yw eu profiadau nhw, a dylid ystyried yr hyn a ddysgwyd o'r niwed a ddigwyddodd yn annibynnol o bob safbwynt. I'r perwyl hwnnw, ni fydd yr adroddiad adolygiad ymarfer plant hwn ond yn cynnwys gwybodaeth berthnasol am yr oedolyn ifanc os yw o gymorth i ddeall profiad Plentyn A. Fodd bynnag, lle ceir dysgu sydd o werth cyfartal, caiff ei gynnwys ym mhob adroddiad. Bydd adroddiad adolygiad ymarfer oedolion ar wahân o'r enw CWMPAS 2 2020 yn cael ei gwblhau gyda ffocws manwl ar anghenion yr oedolyn ifanc.

Cafodd yr adolygiad ymarfer plant hwn wybodaeth gyd-destunol ynghylch Plentyn A, sy'n adlewyrchu bod Plentyn A a'i frawd/chwaer wedi cael eu mabwysiadu ar ôl dioddef niwed sylweddol. Yn dilyn hynny, codwyd pryderon, gan arwain at fethiant y lleoliad mabwysiadu. I ddechrau, lleolwyd Plentyn A a'i frawd/chwaer gyda gofalwyr maeth brys (gofalwyr maeth E) ym mis Tachwedd 2019, a roddodd leoliad dros dro ond diogel iddynt tra oedd cynlluniau ar gyfer eu dyfodol yn cael eu gwneud. Dechreuwyd gweithrediadau gofal i alluogi'r awdurdod lleol i gael cyfrifoldeb rhiant a rennir. Ar ôl cyfnod byr o amser gyda gofalwyr maeth E, cafodd Plentyn A a'i

⁵ [Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 2 – Adolygiadau Ymarfer Plant \(Llywodraeth Cymru, 2016\)](#)

CYSUR 4 2020 – Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

frawd/chwaer eu lleoli gyda gofalwr maeth hirdymor newydd gofrestru (gofalwr maeth L) ym mis Rhagfyr 2019. Yn ystod lleoliad Plentyn A a'i frawd/chwaer gyda gofalwr maeth L, trefnwyd gofal seibiant i ddarparu cymorth.

Ym mis Chwefror 2020, cafodd Plentyn A a'i frawd/chwaer eu harhosiad gofal seibiant cyntaf, a'r unig un, gyda gofalwyr maeth seibiant R. Yn anffodus, yn ystod yr arhosiad hwnnw, dioddefodd Plentyn A niwed sylweddol, nas datgelwyd tan fis Mai 2020. At hynny, er bod Plentyn A wedi'i gefnogi'n effeithiol yn dilyn y datgeliad, yn anffodus daeth lleoliad Plentyn A a'i frawd/chwaer gyda gofalwr maeth L i ben yn y pen draw. Yn gadarnhaol, mae Plentyn A a'i frawd/chwaer wedi'u lleoli'n hapus gyda gofalwyr maeth P a dywedir eu bod yn ffynnu yng nghyd-destun eu profiadau.

Allwedd	Diffiniad
Gofalwyr Maeth E	Gofalwyr maeth mewn argyfwng (E mergency)
Gofalwr Maeth L	Gofalwr maeth hirdymor (L ong term)
Gofalwyr Maeth Seibiant R	Gofalwyr maeth seibiant (R espite)
Gofalwyr Maeth P	Gofalwyr maeth hirdymor presennol (P resent)

Amgylchiadau a arweiniodd at yr adolygiad

Ym mis Chwefror 2020, cafodd Plentyn A a'i frawd/chwaer arhosiad byr gyda gofalwyr maeth seibiant R. Roedd gofalwyr maeth seibiant R yn ofalwyr profiadol; roedd ganddynt gartref mawr ac roeddent yn canolbwyntio ar blant. Cyn hynny, roeddent hefyd wedi maethu pobl ifanc yn eu harddegau, a sawl blwyddyn ynghynt wedi darparu gofal seibiant i'r oedolyn ifanc, Oedolyn V. Fodd bynnag, ar ddiwedd 2019, roeddent yn destun adolygiad blynyddol a oedd yn argymhell eu bod yn darparu gofal i blant o dan 12 oed yn unig ac y dylid cyfyngu hyn i ddau neu dri o blant yn unig ar unrhyw un adeg. Roedd yr amodau hyn yn cynnwys anghenion Plentyn A a'i frawd/chwaer. Roedd yr argymhelliad hwnnw wedi'i rannu'n eang gan y Swyddog Adolygu Annibynnol ar draws yr adran gwasanaethau plant erbyn mis Chwefror 2020. Yn dilyn tarfiad sylweddol a achoswyd gan ddechreuad pandemig COVID-19 o fis Mawrth 2020, cadarnhaodd y panel maeth y penderfyniad hwn ym mis Mehefin 2020.⁶ Fodd bynnag, nid oeddent yn ymwybodol o'r trefniadau seibiant a wnaed ym mis Chwefror 2020.

Ychydig cyn toriad hanner tymor mis Chwefror 2020, cysylltodd y gwasanaeth maethu â gofalwyr maeth R i ofyn iddynt ddarparu gofal seibiant i Plentyn A a'i frawd/chwaer. Yr oedd y trefniadau hyn wedi cael eu trafod yn anffurfiol i ddechrau yn ystod digwyddiad hyfforddi gan yr awdurdod lleol. Roedd gofalwr maeth hirdymor L hefyd yn bresennol yn y digwyddiad hyfforddi a chymerodd ran yn y trafodaethau. Yn ystod yr adolygiad hwn, mynegodd gofalwr maeth L ei rhwystredigaeth a'i siom enbyd na chafodd wybod y byddai unrhyw un arall hefyd yn cael ei leoli gyda gofalwyr maeth R ar yr un pryd. Mae gofalwr maeth L wedi datgan na fyddai wedi cytuno i'r trefniant seibiant pe bai gwybodaeth berthnasol wedi'i rhannu gyda hi.

Roedd yr oedolyn ifanc, Oedolyn V, wedi bod yng ngofal yr awdurdod lleol ers ei blentyndod cynnar. Ar adeg y digwyddiad a arweiniodd at yr adolygiad hwn, cafodd ei leoli gyda Gofalwr 'Pan Fydda i'n Barod'.⁷ Roedd y gofalwr 'Pan Fydda i'n Barod' wedi maethu'r oedolyn ifanc am sawl blwyddyn o'r blaen. Yn anffodus, roedd gwendidau cymhleth yr oedolyn ifanc a'i ymddygiadau

⁶ Gweithiwr cymdeithasol profiadol yw Swyddog Adolygu Annibynnol a gyflogir gan awdurdod lleol i graffu ar gynlluniau gofal plant trwy oruchwylio'r broses adolygu.

⁷ Mae lleoliadau 'Pan Fydda i'n Barod' yn darparu cartref cefnogol i blant a oedd yn arfer derbyn gofal unwaith y byddant yn dod yn oedolion fel cyfnod pontio o ofal maeth i fyw'n annibynnol.

dilynol yn tanseilio lles y gofalwr 'Pan Fydda i'n Barod' ac felly yr oedd seibiant yn hanfodol iddo. Mewn ymateb i'r angen hwn, yn groes i reoliadau maethu, penderfynodd gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol leoli oedolyn ifanc am seibiant byr ym mis Chwefror 2020 gyda gofalwyr maeth seibiant R. Er ei fod yn groes i reoliadau maethu, gwnaed y penderfyniad hwnnw pan ystyriwyd na fyddai gan ofalwyr maeth seibiant R unrhyw blant wedi'u lleoli gyda nhw.

Mae gofalwyr maeth R wedi datgan, ar ôl iddynt ddeall bod y dyddiadau gofal seibiant y gofynnwyd amdanynt ar gyfer Plentyn A a'i frawd/chwaer yn gorgyffwrdd â lleoliad seibiant yr oedolyn ifanc, eu bod wedi gwrthod derbyn y plentyn a'i frawd/chwaer i ddechrau. Roedd lefel uchel anghenion cymorth yr oedolyn ifanc a'r risg o'i ymddygiad rhywiol niweidiol tuag at blant yn hysbys. Yn ôl y sôn, mynegwyd heriau ar lafar i reolwr y gwasanaeth maethu a oedd yn gyfrifol am y penderfyniadau ynghylch lleoliadau seibiant ond ni chawsant eu huwchgwyfeirio'n ffurfiol yn unol â pholisïau'r awdurdod lleol. Dywedodd gofalwyr maeth seibiant R eu bod dan bwysau i gytuno i'r cais.

Yn anffodus, ni chwblhawyd y gweithdrefnau rheoleiddio sy'n ofynnol i bennu priodoldeb penderfyniadau'r gwasanaethau maethu wrth baru plant â lleoliadau. At hynny, ni chafodd gweithiwr cymdeithasol Plentyn A na chynghorydd personol yr oedolyn ifanc eu cynnwys yn y broses o wneud penderfyniadau ynghylch trefniadau gofal seibiant, gan atal cwblhau asesiad risg pellach. Yr oedd diffyg cydymffurfio â phrosesau maethu rheoledig wedi cyfrannu at benderfyniadau ymarfer a arweiniodd at roi Plentyn A mewn perygl, lle dioddefodd niwed sylweddol.

Canlyniad arfer yr uchod oedd, am sawl diwrnod ym mis Chwefror 2020, bod Plentyn A, ei frawd/chwaer, a'r oedolyn ifanc wedi eu lleoli gyda gofalwyr maeth seibiant R. Dywedwyd bod y diwrnodau wedi'u llenwi â gweithgareddau yn canolbwyntio ar y plant, gan gynnwys diwrnodau allan lle'r oedd y plant yn cael hwyl ac yn chwarae gyda'i gilydd. Gan gofio'r risg bosibl yr oedd yr oedolyn ifanc yn ei chyflwyno, ni adawodd gofalwyr maeth R y plant heb oruchwyliaeth yn ystod y dydd, ond roedd y trefniadau dros nos yn bryder iddynt o ystyried hanes hysbys yr oedolyn ifanc. Roedd ganddynt dŷ mawr a gosodwyd yr oedolyn ifanc mewn ystafell wely ymhell oddi wrth Blentyn A a'i frawd/chwaer er mwyn lliniaru risgiau posibl. Nid oedd y digwyddiad o niwed sylweddol yn hysbys tan fis Mai 2020, pan ddywedodd Plentyn A wrth ofalwr maeth hirdymor L ei fod wedi cael niwed rhywiol tra'i fod yn y lleoliad seibiant.

Ymateb i'r datgeliad

Yn dilyn datgeliad Plentyn A, sicrhodd yr awdurdod lleol, yr ysgol, yr heddlu, Cafcass Cymru a'r gwasanaethau iechyd fod pob cam yn cael ei gymryd i ymateb yn effeithiol i effaith drawmatig y gamdriniaeth. Roedd y dull sy'n canolbwyntio ar y plentyn yn golygu bod Plentyn A a'i frawd/chwaer yn cael gofal da yn ystod cyfnod ofnadwy. Bu gofalwr maeth hirdymor L, y gweithiwr cymdeithasol a'r heddlu yn cefnogi Plentyn A drwy'r broses sensitif o gasglu'r dystiolaeth orau. Cyfaddefodd yr oedolyn ifanc ei weithredoedd, a chafwyd canlyniad amserol o fewn y system gyfiawnder i ganiatáu i Blentyn A a'i frawd/chwaer ddechrau ailadeiladu eu dyfodol. Cafodd yr oedolyn ifanc ddeddfryd o garchar. Yn siomedig, roedd anghenion dwysach Plentyn A a'i frawd/chwaer ac effaith COVID-19 ar ddarpariaeth y gwasanaeth wedi gadael gofalwr maeth L yn teimlo diffyg cefnogaeth gan y gwasanaeth maeth ar adeg o angen mawr. Yn anffodus, daeth y gofalwr â'r lleoliad maeth ar gyfer Plentyn A a'i frawd/chwaer i ben yn y pen draw.

Parhaodd yr awdurdod lleol a gofalwr maeth L i weithio mewn modd a oedd yn canolbwyntio ar y plentyn, a chomisiynwyd cymorth therapiwtig i Blentyn A a'i frawd/chwaer. Canfuwyd lleoliad

CYSUR 4 2020 – Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

maeth hirdymor arall gyda gofalywyr maeth P gyda'r sicrwydd y gallai'r lleoliad hwn ymateb i anghenion plentynod parhaus Plentyn A a'i frawd/chwaer. Roedd yr oedolyn ifanc yn cydnabod risg ei ymddygiad ac yn croesawu'r ymyrraeth a chymorth arbenigol a oedd ar gael. Bydd adroddiad yr adolygiad ymarfer oedolion yn mynd i'r afael â chymhlethdod anghenion yr oedolyn ifanc.

Nid oedd Plentyn A eisiau cymryd rhan yn yr adolygiad oherwydd ei fod am gael *'bywyd normal'*. Fodd bynnag, roedd yn hapus i ddatgelu'r agweddau hynny ar fywyd y mae'n eu mwynhau, gan gynnwys difyrion a hobiau hwyliog. Gofynnodd am gael ei gynrychioli'n graffigol yn ystod y digwyddiadau dysgu gan eicon â delwedd o blentyn hwyliog a deinamig.

Y cyfnod adolygu a pham

Cyn iddo ddechrau, roedd yr adolygiad yn disgwyl canlyniadau'r achosion troseddol a gofal, a alluogodd y Bwrdd i gael mwy o wybodaeth am natur amlochrog y niwed a ddiodefwyd gan Plentyn A. Mae'r amserlen y cytunwyd arni ar gyfer yr adolygiad hwn yn dilyn canllawiau adolygu ymarfer plant. Argymhellodd y panel adolygu 12 mis i sicrhau ffocws priodol ar arfer cyfredol adeg y digwyddiad. Roedd y panel adolygu am gynnwys yr amser pan wnaed y datgeliad; felly, bydd yr adolygiad yn canolbwyntio ar y cyfnod rhwng 12 Mai 2019 a 12 Mai 2020. Roedd y llinell amser honno hefyd wedi casglu dealltwriaeth o brofiad Plentyn A o newid lleoliad a phenderfyniadau a wnaed ynghylch darparu gofal seibiant. Ategwyd y llinell amser gan wybodaeth gefndir gyd-destunol a oedd o gymorth i'r adolygiad ddeall effaith y digwyddiadau ar anghenion y plentyn.

O ystyried natur hybrid yr adolygiad, cafwyd llinellau amser, cronolegau, a dadansoddiad sefydliadol ar gyfer Plentyn A a'r oedolyn ifanc gan bob asiantaeth. Trafodwyd y cyflwyniadau hynny'n fanwl yn ystod cyfarfodydd y panel a'r digwyddiadau dysgu ac, ochr yn ochr â chyfraniadau aelodau'r teulu, maent wedi llywio'r hyn a ddysgwyd yn yr adroddiad hwn.

Proses Adolygu Ymarfer Plant

I'w cynnwys yma yn gryno:

- *Y broses a ddilynwyd gan y Bwrdd a'r gwasanaethau a gynrychiolwyd ar y panel adolygu*
- *Cynhaliwyd digwyddiad dysgu, a'r gwasanaethau a fu'n bresennol*
- *Roedd aelodau'r teulu wedi'u hysbysu, gofynnwyd am eu barn ac fe'u cynrychiolwyd drwy gydol y digwyddiad dysgu, a rhoddwyd adborth iddynt*

Y broses a ddilynwyd gan y Bwrdd a'r gwasanaethau a gynrychiolwyd ar y panel adolygu

Cynhaliwyd yr adolygiad hwn yn unol â deddfwriaeth statudol yn adran 139 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a chanllawiau cysylltiedig Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 2 – Adolygiadau Ymarfer Plant (Llywodraeth Cymru, 2016).

Comisiynwyd cadeirydd panel annibynnol a dau adolygydd annibynnol a oedd, yn unol â'r canllawiau, yn annibynnol ar y broses rheoli achosion ac roedd ganddynt y profiad, galluedd, gwybodaeth a sgiliau perthnasol a oedd yn ofynnol gan yr achos a'r amgylchiadau dan sylw. Roedd yr adolygydd arweiniol yn gwbl annibynnol ar Gymru, ac roedd yr ail adolygydd yn gallu darparu cyd-destun a phersbectif rhanbarthol i'r ddysg a nodwyd.

Roedd y panel adolygu yn cynnwys cynrychiolwyr o'r gwasanaethau canlynol, ac roedd pob un ohonynt wedi ymwneud â'r unigolion a oedd yn ganolog i'r adolygiad hwn:

- Gwasanaethau plant ac oedolion yr awdurdod lleol (gan gynnwys maethu)

- Y bwrdd iechyd
- Yr heddlu
- Addysg (gan gynnwys addysg bellach)
- Cafcass Cymru

Cynhaliwyd cyfanswm o ddeg cyfarfod panel

Cynhaliwyd dau ddigwyddiad dysgu, sef ar 24 Mai a 25 Mai 2023, fel yr amlinellir yn yr adran uchod. Bu ymarferwyr a rheolwyr o'r holl asiantaethau panel yn bresennol mewn un o'r ddau ddigwyddiad dysgu. Mae'r adolygwyr yn ddiolchgar i'r rhai a fu'n bresennol yn y digwyddiadau dysgu, a fu'n canolbwyntio ar faterion diogelu hollbwysig, am eu cyfraniad amhrisiadwy i'r broses sydd wedi llywio'r ddysg a nodir yn yr adroddiad hwn. Mae eu parodrwydd i ymgysylltu â dealltwriaeth, myfyrio yn feirniadol, a chwilio am atebion ar gyfer heriau diogelu i'w ganmol.

Cynnwys y teulu yn yr adolygiad

Mae cymryd rhan mewn adolygiad ymarfer plant pan fydd eich plentyn wedi dioddef niwed yng ngofal yr awdurdod lleol yn broses hynod anodd a sensitif i unrhyw riant neu aelod o'r teulu. Mae'r adolygwyr yn parchu'r penderfyniadau a wnaed gan aelodau'r teulu a wrthododd gymryd rhan a'r rhai a gyfrannodd at y broses adolygu. Mae rhieni mabwysiadol Plentyn A yn parhau i fod â chyfrifoldeb riant a rennir, ac ysgrifennodd yr adolygydd arweiniol i'w hysbysu bod adolygiad yn cael ei gynnal ac fe'u gwahoddwyd i gymryd rhan. Ysgrifennodd y rhieni mabwysiadol yn ôl yn garedig ac esbonio nad oeddent yn dymuno cymryd rhan.

Mae'r adolygiad hwn wedi elwa ar gyfranogiad caredig a myfyrdodau meddylgar aelodau'r teulu. Mae'r rhain yn cynnwys mam enedigol Plentyn A, y mae'r adolygwyr yn dymuno estyn eu diolch iddi am ei chyfraniadau gwerthfawr sy'n canolbwyntio ar y plentyn i'r broses ddysgu. Yn ogystal, mae'r adolygiad yn cynnwys canfyddiadau craff gofalwr maeth L a gofalwr maeth seibiant R. Cyflwynir y safbwyntiau hyn yn adrannau diweddarach yr adroddiad hwn.

Y digwyddiadau dysgu

O ystyried yr amser sydd wedi mynd heibio ers y digwyddiadau sydd wrth wraidd yr adolygiad hwn, nid oedd yr holl staff a oedd yn gweithio'n uniongyrchol gyda Plentyn A neu'r oedolyn ifanc yn dal yn eu swyddi ar adeg y digwyddiadau dysgu. Felly, er bod llawer o weithwyr proffesiynol a oedd wedi gweithio'n uniongyrchol gyda'r plentyn neu'r unigolyn ifanc yn bresennol yn y digwyddiadau, lle'r oedd hyn yn amhosibl ceisiwyd cynrychiolaeth amgen gan weithwyr proffesiynol sydd bellach yn y rolau hynny. Nid oedd yr amser a aeth heibio yn lleihau natur heriol myfyrio ar y digwyddiadau a oedd wrth wraidd yr adolygiad. Roedd yn amlwg bod gweithwyr proffesiynol wedi gweithio'n eithriadol o galed i gefnogi adferiad Plentyn A a llwybr diogel ymlaen ar gyfer yr oedolyn ifanc. Cynigiodd y sawl a fu'n bresennol gyfraniadau gwerthfawr i'r broses ddysgu a chawsant fudd o glywed gan ei gilydd am y dysgu a'r cynnydd a wnaed ers i'r niwed ddigwydd. Roedd y rhai a fu'n bresennol yn y digwyddiadau dysgu yn gytûn, yn ymrwymedig ac yn adfyfyriol. Roedd y sawl a fu'n bresennol yn gwerthfawrogi'r cyfle i wrando, rhannu a dysgu o brofiad Plentyn A, yr oedolyn ifanc, aelodau'r teulu a'r asiantaethau a gynrychiolwyd. Rhestrir yr asiantaethau hynny yn y tabl isod.

Ymarferwyr yn bresennol	Rheolwyr yn bresennol
Yr awdurdod lleol Addysg	Yr awdurdod lleol Addysg

<p>Iechyd Gwasanaeth Cynghori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (Cafcass Cymru) Yr heddlu</p>	<p>Iechyd Gwasanaeth Cynghori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (Cafcass Cymru) Yr heddlu</p>
--	--

Roedd fformat pob diwrnod yn cynnwys cyflwyniad o broses y digwyddiad dysgu. Roedd yn cyfleu'r ymatebion i'r gwahoddiad i ymateb gan Blentyn A, yr oedolyn ifanc, ac aelodau'r teulu. Rhannwyd yr ymarferwyr yn ddau grŵp i nodi themâu pellach o'r llinell amser, trafod meysydd dysgu, a nodi meysydd o arfer da. Yna daethpwyd â'r grwpiau ynghyd i nodi a rhannu'r hyn a ddysgwyd ganddynt, wedi'i hwyluso gan gwestiynau yn seiliedig ar y dull arwyddion diogelwch.

1. Beth aeth yn dda, a pha arfer da a nodwyd gennych?
2. Beth allai eich sefydliad fod wedi ei wneud yn wahanol?
3. Beth yw eich pwyntiau dysgu mwyaf?
4. Pa gamau y mae angen i asiantaethau eu cymryd yn eich barn chi i sicrhau bod unrhyw ddysgu yn llywio arfer yn y dyfodol?

Roedd cysondeb rhwng yr ymatebion a roddwyd yn ystod y ddau ddigwyddiad dysgu a'r rhai a ddarparwyd gan gynrychiolwyr yr asiantaethau ar y panel adolygu ymarfer. Bydd y rhain yn cael eu crynhoi isod fel y maent yn ymwneud â Phlentyn A.

Ymarfer a Dysgu Sefydliadol

Nodwch bob pwynt dysgu unigol sy'n codi yn yr achos hwn (gan amlgu arfer effeithiol hefyd) ynghyd ag amlinelliad byr o'r amgylchiadau perthnasol.

Yn ystod y broses adolygu, derbyniwyd yn eang bod diffyg cydymffurfio â phrosesau rheoleiddio wedi bod wrth wraidd y niwed a gafodd Plentyn A. Mae'r dadansoddiad a wnaed gan ymarferwyr, rheolwyr ac asiantaethau yn gymorth i ddeall y cyd-destun cefndirol y mae ymarfer yn digwydd ynddo. Mae'r cyfraniadau gwerthfawr gan aelodau'r teulu yn rhoi cipolwg ar eu profiadau sy'n cynorthwyo'r broses ddysgu.

Tynnwyd y themâu canlynol o'r llinell amser, dadansoddiad asiantaethau, digwyddiadau dysgu, a'r cyfraniadau gan aelodau'r teulu.

Pwysigrwydd cydymffurfio â pholisïau a gweithdrefnau rheoleiddiol yng nghyd-destun diffyg adnoddau maethu priodol

Cadarnhaodd yr adolygiad ymarfer hwn fod y polisïau a gweithdrefnau angenrheidiol ar waith i reoleiddio'r gwaith o leoli plant a phobl ifanc mewn lleoliadau maeth yn ddiogel. Roedd y polisïau hynny'n cynnwys paru anghenion a chwblhau prosesau asesu risg yn unol â rheoliadau maethu a chanllawiau statudol. Yn anffodus, ni ddilynwyd y rhain yn briodol, a datblygwyd diwylliant ymarfer o fewn y tîm gofal maeth a oedd yn cyfyngu ar ansawdd ac atebolrwydd. Yn fwy penodol, ni ddylai'r ddarpariaeth seibiant ar gyfer oedolyn mewn lleoliad 'Pan Fydda i'n Barod' fod wedi bod mewn darpariaeth gofal maeth. Ymhellach, roedd peidio â dilyn gweithdrefnau wedi atal cyfranogiad y gweithiwr cymdeithasol a'r cynghorydd personol a'u gallu i nodi'r risgiau.

Mewn ymateb i'r uchod, dilynwyd Adran 5 Gweithdrefnau Diogelu Cymru, a phrosesau pryderon proffesiynol, gyda'r cyfarfodydd strategaeth yn cael eu cadeirio gan swyddog diogelu o awdurdod lleol gwahanol. Cwblhawyd ymchwiliad diogelu gan weithiwr cymdeithasol annibynnol ac ymdriniwyd â'i ganfyddiadau dilynol. Adolygwyd polisïau a gweithdrefnau, a gweithredwyd

argymhellion, gan gynnwys newid yn y strwythur rheoli. Mae'r Gwasanaeth Gofal Maeth, fel y'i gelwir bellach, yn rhan o gyfrifoldeb rheolwyr y Gwasanaethau Uniongyrchol, sy'n rheoli'r holl wasanaethau gofal a reoleiddir yn y cyngor. Mae'r gwasanaeth hwnnw ar wahân i'r Gwasanaeth Diogelu a Gofal a Gynlluniwyd o ran ei strwythur.

Gellir dadlau, pe na bai prinder gofalwyr maeth profiadol, ni fyddai Plentyn A a'i frawd/chwaer wedi bod ag angen gofal seibiant bryd hynny. Mae gofal maeth yn parhau i fod yn ddewis amgen effeithiol i ofal teuluol i blant na allant fyw gyda'u teuluoedd biolegol. Fodd bynnag, mae'r ddarpariaeth honno wedi bod dan straen cynyddol ers dros ddegawd. Yn 2008 (ar dudalen 113), nododd Pithouse a Lowe y canlynol (cyfieithiad o'r Saesneg): *“Yr her unigol fwyaf i faethu cyfoes yng Nghymru yw ennyn niferoedd digonol o ofalwyr sydd wedi'u hyfforddi'n dda a all greu ymlyniadau effeithiol er mwyn hybu gwydnwch plant sydd angen ymdopi ag adfyd a gwrthsefyll ymatebion camweithredol i gamdriniaeth neu esgeulustod.”* Er gwaethaf yr ymwybyddiaeth honno, mae awdurdodau lleol ledled Cymru a Lloegr wedi wynebu mwy o doriadau i wasanaethau⁸ trwy fesurau cyni'r llywodraeth⁹ ochr yn ochr â chynnydd yn nifer y plant sy'n derbyn gofal.

Ymhellach, mae'r straen o alwadau croes am wasanaethau gofal maeth, a diffyg argaeledd gwasanaethau gofal maeth, wedi'i waethygu gan gynnydd yng nghymhlethdod anghenion pobl ifanc. Mae'r anghenion lefel uwch hynny'n cael eu parhau gan ostyngiad yn yr adnoddau iechyd meddwl sydd ar gael i blant a'r glasod, sy'n aml yn gadael gofalwyr maeth yn cynnal plant ag anghenion heb eu diwallu. Daw'r dirwedd bryderus honno'n fwyfwy bregus gan fod llwyth gwaith cynyddol gweithwyr cymdeithasol sy'n goruchwyllo hefyd yn golygu bod ganddynt lai o amser i gynorthwyo teuluoedd maeth (Jagger, 2018).

Mae gofalwyr maeth yn dal i gael eu hysgogi i barhau i ofalu er mwyn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol ym mywyd plentyn. Serch hynny, pan fo anghenion plant yn drech na galluoedd rhieni maeth, efallai y byddant yn teimlo'n llai abl i ymgymryd â'r rôl honno. Mae'r berthynas gefnogol sydd gan ofalwyr maeth â'u gweithiwr cymdeithasol goruchwyllo yn allweddol i'w helpu i ymateb yn effeithiol i anghenion y plant. Mae data grŵp ffocws Jagger (2018) yn adlewyrchu'r agosrwydd a welwyd rhwng gofalwyr maeth a'u gweithwyr cymdeithasol goruchwyllo, cymhlethdod cyfathrebu, a'r diffyg grym sy'n gynhenid mewn systemau proffesiynol.

Safbwyntiau a myfyrdodau teuluol

Mam enedigol Plentyn A

Disgrifiodd mam enedigol Plentyn A y siom enbyd a gafodd o glywed bod ei phlentyn wedi cael niwed sylweddol yng ngofal yr awdurdod lleol, gan ddweud, *“Mae'r holl bobl a oedd i fod i'w ddiogelu wedi ei siomi'n aruthrol.”* Gan adlewyrchu ar yr holl brofiadau yr oedd Plentyn A a'i frawd/chwaer wedi'u wynebu yn eu bywydau ifanc, roedd mam Plentyn A yn teimlo'n dorcalonnus dros ei *“phlant hyfryd”*. Meddyliodd am gyfyngiadau tristwch a'i hawydd i chwarae ei rhan yn adferiad ei phlant. Ar hyn o bryd, er y bernir y byddai Plentyn A a'i frawd/chwaer yn elwa o berthynas â'u mam enedigol, mae'r cyswllt yn parhau'n anuniongyrchol yn unol â chais y plant. Felly, mae hi ar gyrion eu bywydau ac mae'n rhaid iddi, ar yr un pryd, reoli'r trallod

⁸ <https://www.wcpp.org.uk/wp-content/uploads/2019/05/CYM-190725-Analysis-of-Factors-Contributing-to-High-Rates-of-Care-REVISED.pdf>

⁹ <https://www.thefosteringnetwork.org.uk/sites/default/files/2022-03/Cyflwr%20Gofal%20Maeth%20y%20Genedl%202021%20-%20Chwyddwydr%20ar%20Gymru%20-%20CYM%20.pdf>

meddwl a grëwyd gan gyfyngiadau ei chyfle i gysuro'i phlant a gwybod bod angen amser a sefydlogrwydd arnynt i wella o'u profiadau trawmatig.

Gofalwr maeth L

Roedd gofalwr maeth L wedi ei chynhyrfu oherwydd y niwed a ddiodefodd Plentyn A. Teimlai fod y penderfyniadau a wnaed ynghylch y trefniadau gofal seibiant ym mis Chwefror 2020 wedi tansilio'r gofal a'r tosturi yr oedd Plentyn A a'i frawd/chwaer wedi eu cael ganddi hi ac eraill.

Gofalwyr maeth R

Roedd gofalwyr maeth R wedi'u cynhyrfu bod Plentyn A wedi cael niwed sylweddol yn eu gofal. Roeddent wedi ymgysylltu'n llawn ag Adran 5 Gweithdrefnau Diogelu Cymru a gwnaethant ddisgrifio'n fanwl yr ymdrechion a wnaed i wrthsefyll y pwysau i gael Plentyn A a'i frawd/chwaer a'r oedolyn ifanc yn eu gofal ar yr un pryd. Mae'r digwyddiadau wedi cyfrannu at eu penderfyniad i roi'r gorau i faethu.

Dysgu – dadansoddi sefydliadol

- Roedd polisiâu a gweithdrefnau ar waith ar gyfer lleoli plant a phobl ifanc mewn lleoliadau maeth, gan gynnwys cydweddu anghenion a phrosesau asesu risg yn unol â rheoliadau maethu a chanllawiau statudol. Fodd bynnag, ni ddilynwyd y gweithdrefnau hyn yn y trefniadau ar gyfer gofal maeth seibiant ym mis Chwefror 2020.
- Ni wnaed unrhyw ddadansoddiad o allu gofalwyr maeth seibiant R i lwyddo i ddarparu gofal i blant neu bobl ifanc dros 12 oed er bod hwn yn argymhelliad diweddar yn eu cofrestriad parhaus ar y pryd. Roedd gofalwyr maeth R hefyd yn ymwybodol bod eu cofrestriad yn newid pan wnaethant gytuno i ofalu am yr oedolyn ifanc.
- Ni ddylai oedolion ifanc mewn lleoliad 'Pan Fydda i'n Barod' fod wedi cael eu rhoi mewn lleoliad gofal maeth ar gyfer seibiant.

Themâu'r digwyddiadau dysgu

- Mae tensiwn rhwng anghenion gofalwyr maeth a phlant sy'n derbyn gofal yn amlwg yn y gronoleg. Yn y mater hwn, roedd rhai ymarferwyr yn gweld diffyg eglurder ynghylch pa ran o'r gwasanaeth oedd â'r awdurdod i wneud y penderfyniadau terfynol ar leoliadau. Datblygodd gweithdrefnau anffurfiol o fewn y gwasanaeth maethu nad oeddent yn cydymffurfio â pholisiâu a gweithdrefnau. Rhoddwyd pwysau amhriodol ar ofalwyr seibiant ac ni rannwyd digon o wybodaeth am anghenion a risgiau plant.
- Roedd gan weithiwr cymdeithasol y plant bryderon ynghylch defnyddio gofal seibiant i ddiwallu anghenion plant ifanc a oedd wedi wynebu methiant mewn lleoliad mabwysiadol yn ddiweddar. Nid oedd y gweithiwr cymdeithasol wedi'i gynnwys yn y broses o wneud penderfyniadau am y lleoliad seibiant hwn ac ni chafodd gyfle i ymweld ymlaen llaw, gan ddod yn ymwybodol o'r penderfyniad ychydig ddyddiau ymlaen llaw. Yn yr un modd, ni hysbyswyd cynghorydd personol yr oedolyn ifanc o'r tîm gadael gofal. Pe bai'r ddau wedi

cael manylion llawn y trefniadau gofal seibiant, byddent wedi codi pryderon. Dywedodd yr ysgol hefyd y dylent hwy fod wedi cael gwybod am drefniadau'r gofal seibiant gan mai nhw yw pwynt cyswllt cyntaf plant ar ôl penwythnos.

Cyfathrebu ac atebolrwydd: pwysigrwydd uwchgyfeirio pryderon proffesiynol

Roedd gofawyr maeth seibiant R yn ymwybodol o risgiau hysbys yr oedolyn ifanc a dywedasant eu bod dan bwysau i ofalu am Blentyn A a'i frawd/chwaer a'r oedolyn ifanc ar yr un pryd, er eu bod wedi gwrthod. Ni wnaethant uwchgyfeirio eu pryderon yn ffurfiol cyn i Blentyn A a'i frawd/chwaer gael eu lleoli ym mis Chwefror 2020. Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi sefydlu Protocol Datrys Gwahaniaethau Proffesiynol¹⁰ sy'n darparu fframwaith i weithwyr proffesiynol godi pryderon. Fodd bynnag, mae'n bwysig cydnabod y rôl rhianta proffesiynol gymhleth sy'n unigryw i ofalwyr maeth. Er enghraifft, yn yr adolygiad hwn, dynodwyd gofawyr maeth yn 'deulu' yn hytrach na chael eu cynnwys gydag ymarferwyr yn y digwyddiad dysgu. Felly, byddai'n ddefnyddiol ystyried adolygu'r protocol hwnnw ac ystyried a ddylid addasu'r iaith a'r fframwaith ar gyfer gofawyr maeth.

Yn fwy cyffredinol, roedd gweithiwr cymdeithasol Plentyn A wedi eirioli ar ran Plentyn A a'i frawd/chwaer i gael lleoliad maeth nad oedd angen seibiannau, ond nid oedd wedi teimlo ei bod yn cael ei chlywed. Yn ystod y digwyddiad dysgu i ymarferwyr, mynegwyd diffyg eglurder o ran gwneud penderfyniadau ynghylch strwythur y gwasanaeth. Cafwyd yr eglurder hwnnw yn y digwyddiad dysgu i reolwyr, lle esboniwyd yr ailstrwythuro a oedd wedi digwydd. Dylid ystyried creu ffeithlun sy'n esbonio'r protocolau gwneud penderfyniadau yn hawdd ac sy'n amlygu'r llwybrau uwchgyfeirio os bydd pryderon yn codi.

Safbwyntiau a myfyrdodau teuluol

Mynegodd pob aelod o'r teulu eu cefnogaeth i'r broses ddysgu er mwyn deall beth oedd wedi arwain at y ffaith bod Plentyn A wedi dioddef niwed sylweddol a sut i wella cyfathrebu ac atebolrwydd.

Dysgu – dadansoddi sefydliadol

- Roedd angen i gyfathrebu a llinellau atebolrwydd fod yn gliriach wrth leoli plant a phobl ifanc o ran y tîm gofal a gynlluniwyd ym maes gwaith cymdeithasol a'r gwasanaeth gofal maeth.

Themâu'r digwyddiadau dysgu

Yr hyn sy'n amlwg o fewn y cronolegau yw tensiwn rhwng anghenion gofawyr maeth, plant sy'n derbyn gofal, ac oedolion ifanc mewn lleoliadau 'Pan Fydda i'n Barod'. Yn y mater hwn, roedd rhai ymarferwyr wedi gweld diffyg eglurder ynghylch pa ran o'r gwasanaeth oedd â'r awdurdod i wneud y penderfyniadau terfynol ar leoliadau.

¹⁰ <https://cysur.cymru/media/jykg2sch/mawwsb-resolution-of-professional-differences-protocol-approved-190418-cym.pdf>

Cyfathrebu ac atebolrwydd: sut beth yw arfer gorau

Gwelwyd tystiolaeth o'r arfer gorau gan yr arfer seiliedig ar berthynas a welwyd rhwng Plentyn A a'i frawd/chwaer a gweithwyr proffesiynol, a rhwng ymarferwyr. Roedd yr arfer hwnnw'n cynnwys canolbwyntio ar y plentyn a chwblhau ymweliadau ar y cyd. Roedd tystiolaeth bod ymarferwyr yn cael cymorth lle gallai eu cymheiriaid ymateb yn effeithiol o fewn disgwyliadau polisïau a gweithdrefnau. Darparodd yr adolygiad hwn gyfleoedd i bob asiantaeth ailedrych ar eu cofnodion ysgrifenedig a chanfuwyd bod y rhain, y tu allan i drefniadau'r gwasanaeth maethu ar gyfer gofal seibiant, mewn trefn dda gydag argymhellion neilltuol yn unig. Yn ogystal, nododd gofalwr maeth L ac asiantaethau iechyd fod lle i wella o ran cyfathrebu anghenion iechyd plant sy'n symud rhwng gofalwyr.

Pan effeithir yn negyddol ar wasanaethau gan ffactorau strwythurol megis llai o adnoddau, mae'n rhoi mwy o bwysau ar y rhai sydd ar ôl. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys llai o amser ar gael ar gyfer ymarfer sy'n seiliedig ar berthynas a chreu profiad o neilltuo. Cafodd y ffactorau hynny eu rhwystro ymhellach gan y cyfyngiadau cymdeithasol a fu ar waith oherwydd pandemig COVID-19. Er na wnaeth y pandemig ystyried y penderfyniadau a wnaed cyn mis Chwefror 2020, llesteiriwyd y cyfle ar gyfer ymarfer ar sail perthynas bersonol wedi hynny. Yn gadarnhaol, rhoddodd y gweithiwr cymdeithasol, gofalwr maeth L a'r heddlu gefnogaeth i Blentyn A a gofalwr maeth L yn ystod y pandemig, ond effeithiwyd ar eu rhyngweithio â gwasanaethau eraill.

Safbwyntiau a myfyrdodau teuluol

Mam enedigol Plentyn A

Roedd mam enedigol Plentyn A yn hapus bod yr awdurdod lleol wedi parhau i gadw Plentyn A a'i frawd/chwaer wedi'u lleoli gyda'i gilydd. Roedd hi hefyd wedi canmol yr ysgol a'r gweithiwr cymdeithasol. Roedd hi'n ddiolchgar bod yr ysgol wedi cefnogi'r plant, wedi monitro eu lles ac wedi eirioli drostynt, gan ddweud, "*Hoffwn ddiolch iddyn nhw o waelod fy nghalon.*" Roedd mam enedigol Plentyn A yr un mor ddiolchgar i weithiwr cymdeithasol y plant, y dywedodd ei bod yn canolbwyntio ar y plentyn.

Gofalwr maeth L

Teimlai gofalwr maeth L fod gweithwyr cymdeithasol y plant wedi darparu gwasanaeth da iddynt. Yn ogystal, disgrifiodd yr heddlu a oedd yn cefnogi Plentyn A fel un 'anhygoel'. Fodd bynnag, mae hi hefyd yn awgrymu bod lle i wella o ran cyfathrebu am anghenion iechyd plant gan fod oedi sylweddol wedi bod cyn iddi dderbyn gwybodaeth.

Dysgu – dadansoddi sefydliadol

- Nododd Cafcass Cymru, er bod tystiolaeth dda o gofnodi llawn a manwl, gallai'r wybodaeth am yr ymweliad â Phlentyn A a'i frawd/chwaer ar 14 Chwefror 2020 wedi bod yn llawnach.
- Nodwyd gan yr asiantaethau iechyd bod gan ofalwr maeth L wybodaeth gyfyngedig am anghenion meddygol Plentyn A. Yn nodedig, derbyniwyd Plentyn A yn ôl i ofal yr awdurdod lleol yn dilyn methiant lleoliad mabwysiadu, ond dylid ystyried ymhellach sut y gellir trosglwyddo gwybodaeth iechyd bwysig rhwng gofalwyr. Cydnabuwyd hefyd effaith COVID-19 ar ohirio apwyntiad dilynol yn ymwneud â'r glust, y trwyn a'r gwddf.

Themâu'r digwyddiadau dysgu

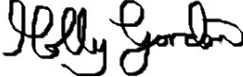
- Roedd y cydweithio rhwng y gweithiwr cymdeithasol ac ysgol y plant wedi darparu dull a oedd yn canolbwyntio ar y plentyn a oedd wedi cynorthwyo'r cyfnod pontio rhwng mabwysiadu a gofal mewn argyfwng ac i leoliad gofal maeth hirdymor cychwynnol. Ar ôl datgelu'r niwed sylweddol, bu'r dull a oedd yn canolbwyntio ar y plentyn yn fodd o gynnal Plentyn A a'i frawd/chwaer drwy drallod. Roedd y gefnogaeth a gafodd Plentyn A a'i frawd/chwaer gan eu cyfoedion yn yr ysgol wedi bod yn bwysig. Roedd y penderfyniadau a wnaed ynghylch cynnal y plant yn yr ysgol honno wedi sicrhau eu bod wedi cael cefnogaeth ehangach cymuned eu hysgol. Sicrhaodd yr ysgol gyfathrebu da â'r gofalwyr a chodwyd unrhyw bryderon yn brydlon. Darparwyd sesiynau cymorth emosiynol i Plentyn A trwy gydol cyfnod ei gofrestru yn yr ysgol.
- Bu'r gweithiwr cymdeithasol yn cefnogi Plentyn A a'i frawd/chwaer ac yn eirioli drostynt.
- Mae adroddiadau iechyd yn dangos bod yr unigolyn a fu'n dod â Phlentyn A i apwyntiadau wedi'i ddogfennu, sy'n arbennig o bwysig i blant sy'n derbyn gofal a allai fod ag unigolion gwahanol, yn cynnwys gweithwyr cymdeithasol, gofalwyr maeth a gofalwyr mabwysiadol, yn dod â hwy i apwyntiadau. Roedd asesiad iechyd personol wedi'i gwblhau'n llawn. Roedd Plentyn A wedi cael ei weld a'i adolygu'n rheolaidd.
- Roedd Plentyn A a'i frawd/chwaer yn destun achos gofal yn ystod y digwyddiad. Roedd Cafcass Cymru wedi sicrhau bod y plant yn cael eu clywed yn ystod yr achos. Buont yn craffu ar gynlluniau'r awdurdod lleol a chodwyd materion fel asesiad seicolegol pellach a gofynion lleoli.
- Yn dilyn y digwyddiad o niwed sylweddol, bu'r heddlu'n cynorthwyo Plentyn A a sicrhawyd euogfarn amserol.

Gwella Systemau ac Arfer

Er mwyn hyrwyddo'r hyn a ddysgwyd o'r achos hwn, nodwyd gan yr adolygiad y camau gweithredu canlynol ar gyfer y Bwrdd a'r asiantaethau sy'n aelodau ohono a'r canlyniadau a ragwelir ar gyfer gwella:

1. Atgyfnerthu, drwy oruchwyliaeth, hyfforddiant a chyfathrebu â staff, bwysigrwydd uwchgyfeirio pryderon a'r broses chwythu'r chwiban pan fo pryderon ynghylch penderfyniadau sy'n cael eu gwneud ynghylch risg a diogelu. Adolygu'r protocol hwnnw ac ystyried a ddylid addasu'r iaith a'r fframwaith ar gyfer gofalwyr maeth.
2. Egluro'r broses gwneud penderfyniadau ar gyfer penderfynu ar ofal seibiant pan fo anghenion plant a gofalwyr maeth yn gwrthdaro.
3. Sicrhau bod staff gwaith cymdeithasol yn y gwasanaeth gofal maeth yn deall rheoli risg a diogelu plant sy'n agored i niwed yn llawn er mwyn sicrhau y gwneir penderfyniadau paru gyda gwybodaeth lawn am hanes plant.
4. Clinigwyr i fod yn ymwybodol, os nad oes ganddynt fynediad at hanes meddygol cyflawn, y dylent fynd ar drywydd hwn gyda'r cyswllt priodol ar gyfer y plentyn ac unigolyn ifanc sy'n cadw'r wybodaeth honno.
5. Dylid atgoffa gweithwyr iechyd proffesiynol i gofnodi amser a dyddiadau cynnal asesiadau iechyd.
6. Dylid rhoi gwybodaeth am gefndir iechyd plant i leoliadau gofal maeth newydd er mwyn rhoi gwell dealltwriaeth iddynt o anghenion iechyd a godwyd yn flaenrol gan ofalwyr eraill.
7. Yr awdurdod lleol i roi sicrwydd yr ymgynghorir yn llawn â thimau gofal plant a'u bod yn ganolog wrth wneud penderfyniadau ar ddarpariaeth seibiant a pharu – a bod polisiau'n cael eu dilyn.
8. Egluro a ellir defnyddio'r Protocol Datrys Gwahaniaethau Proffesiynol rhanbarthol ar gyfer anghydfodau mewnol.

CYSUR 4 2020 – Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

Datganiad yr Adolygydd/Adolygwyr			
Adolygydd 1	Dr. Donna Peach	Adolygydd 2 <i>(fel y bo'n briodol)</i>	Dr. Holly Gordon
Datganiad annibyniaeth o'r achos <i>Datganiad cymhwyster sicrwydd ansawdd</i>		Datganiad annibyniaeth o'r achos <i>Datganiad cymhwyster sicrwydd ansawdd</i>	
Gwnaf y datganiad canlynol, cyn i mi ymwneud â'r adolygiad dysgu hwn:		Gwnaf y datganiad canlynol, cyn i mi ymwneud â'r adolygiad dysgu hwn:	
<ul style="list-style-type: none"> Nid wyf wedi ymwneud yn uniongyrchol â'r plentyn na'r teulu, nac wedi rhoi cyngor proffesiynol ar yr achos. Nid wyf wedi bod yn rheolwr llinell uniongyrchol i'r ymarferydd/ymarferwyr dan sylw. Mae gennyf y cymwysterau, gwybodaeth, profiad a hyfforddiant cydnabyddedig priodol i gynnal yr adolygiad. Cynhaliwyd yr adolygiad yn briodol ac roedd yn drylwyr wrth ddadansoddi a gwerthuso'r materion a nodir yn y cylch gorchwyl. 		<ul style="list-style-type: none"> Nid wyf wedi ymwneud yn uniongyrchol â'r plentyn na'r teulu, nac wedi rhoi cyngor proffesiynol ar yr achos. Nid wyf wedi bod yn rheolwr llinell uniongyrchol i'r ymarferydd/ymarferwyr dan sylw. Mae gennyf y cymwysterau, gwybodaeth, profiad a hyfforddiant cydnabyddedig priodol i gynnal yr adolygiad. Cynhaliwyd yr adolygiad yn briodol ac roedd yn drylwyr wrth ddadansoddi a gwerthuso'r materion a nodir yn y cylch gorchwyl. 	
Adolygydd 1 <i>(Llofnod)</i>		Adolygydd 2 <i>(Llofnod)</i>	
Enw <i>(Printiwch)</i>	Dr. Donna Peach	Enw <i>(Printiwch)</i>	Dr. Holly Gordon
Dyddiad	21 ^{ain} Mawrth 2024	Dyddiad	21 ^{ain} Mawrth 2024
Cadeirydd y panel adolygu <i>(Llofnod)</i>	<i>Rebecca Robertshaw</i>		
Enw <i>(Printiwch)</i>	Rebecca Robertshaw		
Dyddiad	21 ^{ain} Mawrth 2024		

Atodiad 1: Cylch Gorchwyl

Cylch gorchwyl ar gyfer adolygiad ymarfer plant estynedig

CYSUR 4 2020 (Ceredigion)

- **Arweinydd Diogelu Enwebedig** – Liz Upcott
- **Cadeirydd y Panel Adolygu** – Rebecca Robertshaw
- **Adolygydd (Adolygwyr) Annibynnol** – Dr Donna Peach, Dr Holly Gordon

Tasgau craidd:

- Penderfynu a ydyw penderfyniadau a champau gweithredu yn yr achos yn cydymffurfio â pholisi a gweithdrefnau'r gwasanaethau a enwir a'r Bwrdd.
- Archwilio effeithiolrwydd gweithio rhyngasiantaethol a darpariaeth gwasanaeth i'r plentyn a'r teulu.
- Penderfynu i ba raddau yr oedd penderfyniadau a champau gweithredu er lles y plentyn ac yn canolbwyntio ar ganlyniadau.
- Ceisio cyfraniadau i'r adolygiad gan aelodau priodol o'r teulu a rhoi gwybod iddynt am agweddau allweddol ar gynnydd.
- Cymryd i ystyriaeth unrhyw ymchwiliadau neu achosion cyfochrog sy'n ymwneud â'r achos.
- Cynnal digwyddiad dysgu amlasiantaeth ar gyfer ymarferwyr a nodi adnoddau angenrheidiol.

Ar gyfer yr adolygiad estynedig hwn – yn ogystal â'r broses adolygu, rhoi sylw arbennig i'r canlynol:

- A oedd gwybodaeth berthnasol flaenorol neu hanes am y plentyn a/neu aelodau'r teulu yn hysbys ac wedi'i gymryd i ystyriaeth wrth i weithwyr proffesiynol asesu, cynllunio a gwneud penderfyniadau mewn perthynas â'r plentyn, y teulu a'u hamgylchiadau. Sut y cyfrannodd yr wybodaeth honno at y canlyniad i'r plentyn.
- A oedd y Cynllun Gofal a Chymorth / Cynllun Amddiffyn Plant / Cynllun Gofal Dros Dro yn gadarn ac yn briodol ar gyfer y plentyn hwnnw a'i amgylchiadau.
- A gafodd y cynlluniau eu gweithredu, eu monitro a'u hadolygu'n effeithiol. A wnaeth pob asiantaeth gyfrannu'n briodol at ddatblygu a chyflawni'r cynlluniau amlasiantaeth.
- Pa agweddau ar y cynlluniau a weithiodd yn dda, beth na weithiodd yn dda a pham. I ba raddau y cafodd asiantaethau eu dwyn i gyfrif o ran effeithiolrwydd y cynlluniau, gan gynnwys cynnydd yn erbyn canlyniadau y cytunwyd arnynt ar gyfer y plentyn.
- A gafodd y protocol ar gyfer datrys anghydfod ei ddefnyddio.
- A gyflawnwyd dyletswyddau statudol priodol asiantaethau a oedd yn gweithio gyda'r plentyn a'r teulu.
- A oedd rhwystrau neu anawsterau yn yr achos hwn a oedd yn atal asiantaethau rhag cyflawni eu dyletswyddau (dylai hyn gynnwys ystyried materion trefniadol a materion cyd-destunol eraill).

Tasgau penodol y panel adolygu

CYSUR 4 2020 – Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

- Nodi a chomisiynu adolygwyr i weithio gyda'r *panel adolygu* yn unol â chanllawiau ar gyfer adolygiadau estynedig.
- Cytuno ar yr amserlen.
- Nodi asiantaethau, gwasanaethau perthnasol a gweithwyr proffesiynol i gyfrannu at yr adolygiad, cynhyrchu llinell amser a chrynodeb achos cychwynnol, a nodi unrhyw gamau dybryd a gymerwyd eisoes.
- Cwblhau gwybodaeth ychwanegol am adolygwyr annibynnol ac aelodaeth y panel.
- Cynhyrchu llinell amser gyfun, dadansoddiad cychwynnol a chanlyniadau dysgu.
- Cynllunio gyda'r adolygwyr ddigwyddiad dysgu ar gyfer ymarferwyr, gan gynnwys nodi'r rhai i'w gwahodd i fod yn bresennol a threfniadau ar gyfer eu paratoi a'u cynorthwyo cyn ac ar ôl y digwyddiad, a threfniadau ar gyfer adborth.
- Cynllunio gyda'r adolygwyr y trefniadau ar gyfer cysylltu â'r unigolyn ac aelodau'r teulu cyn y digwyddiad.
- Derbyn ac ystyried adroddiad drafft yr adolygiad ymarfer plant i sicrhau bod y cylch gorchwyl wedi'i fodloni a bod unrhyw ddysgu ychwanegol yn cael ei nodi a'i gynnwys yn yr adroddiad terfynol.
- Cytuno ar gasgliadau o'r adroddiad drafft a chynllun gweithredu amlinellol, a gwneud trefniadau i'w cyflwyno i'r Is-grŵp Adolygu Ymarfer Plant i'w hystyried a chytuno arnynt.
- Cynllunio trefniadau i roi adborth i aelodau'r teulu a rhannu cynnwys yr adroddiad ar ôl i'r adolygiad ddod i ben a chyn ei gyhoeddi.
- Bydd aelodau'r *panel adolygu* yn glynu at egwyddorion Deddf Diogelu Data 2018 wrth drin gwybodaeth bersonol fel rhan o'r broses adolygu ymarfer plant (gweler yr adran ar rannu gwybodaeth a chyfrinachedd).
- Archwilio polisïau penodol sy'n berthnasol i'r adolygiad, gan gynnwys:
  - Y Polisi Paru
  - Datganiad o Ddiben: Maethu
  - Cynllun Gofal Diogel Plentyn / Person Ifanc mewn Lleoliad Gofal Maeth / Gofal gan Berthynas

Tasgau penodol yr Is-grŵp Adolygu Ymarfer Plant:

- Cytuno a chymeradwyo cylch gorchwyl drafft ar gyfer pob achos a argymhellir ar gyfer adolygiad ymarfer plant.
- Cytuno ar y casgliadau o'r adroddiad drafft a chynllun gweithredu amlinellol, a gwneud trefniadau i'w cyflwyno i'r Bwrdd i'w hystyried a chytuno arnynt.
- Monitro cynlluniau gweithredu adolygiadau ymarfer plant i sicrhau bod yr holl argymhellion yn cael eu gweithredu ar ran y Bwrdd.

Tasgau Bwrdd Diogelu Plant CYSUR

- Bydd yr Uned Fusnes, ar ran y Bwrdd, yn hysbysu Llywodraeth Cymru am gynnal adolygiad ymarfer plant.
- Glynu at amserlenni ar gyfer cwblhau, yn unol â chanllawiau statudol.
- Derbyn a chymeradwyo'n ffurfiol adroddiad terfynol yr adolygiad ymarfer plant a'r cynllun gweithredu.
- Ystyried a chytuno ar unrhyw bwyntiau dysgu'r Bwrdd i'w hymgorffori yn yr adroddiad terfynol neu'r cynllun gweithredu.
- Cadarnhau trefniadau ar gyfer rheoli'r cynllun gweithredu amlasiantaeth gan yr Is-grŵp Adolygu, gan gynnwys sut y bydd gwelliannau gwasanaeth a ragwelir yn cael eu nodi, eu monitro a'u hadolygu.
- Cynllunio cyhoeddi ar wefan y Bwrdd am o leiaf 12 wythnos ar ôl ei gwblhau.

CYSUR 4 2020 – Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

- Cytuno i'w ddosbarthu i asiantaethau, gwasanaethau perthnasol a gweithwyr proffesiynol.
- Bydd cadeirydd y Bwrdd yn gyfrifol am wneud yr holl sylwadau cyhoeddus ac ymatebion i ddiddordeb y cyfryngau ynghylch yr adolygiad hyd nes y bydd y broses wedi'i chwblhau.

Rhannu gwybodaeth a chyfrinachedd

Rhaid egluro perchnogaeth yr holl wybodaeth a dogfennaeth er mwyn cael y caniatâd priodol gan y sefydliad perthnasol cyn ei rhannu. Dim ond gwybodaeth y maent yn berchen arni neu wybodaeth sy'n tarddu ganddynt hwy y gall sefydliadau ei rhannu.

Dylai'r cyfrifoldeb am ofyn am wybodaeth gan bob sefydliad (gan gynnwys gan ddarparwyr annibynnol) gael ei egluro a'i gytuno gan y panel, fel y bo'n briodol.

Bydd datganiad cyfrinachedd (fel isod) yn cael ei lofnodi ym mhob cyfarfod o'r panel gan bawb sy'n bresennol i ailddatgan y ffiniau ar gyfer rhannu gwybodaeth:

- Wrth weithio gyda gwybodaeth sensitif mewn perthynas ag adolygiad ymarfer plant, mae pob asiantaeth wedi cytuno ar y ffiniau o ran cyfrinachedd. Mae'r broses hon yn parhau'r ffiniau cyfrinachedd hynny ac fe'i cedwir o dan gyd-ddealltwriaeth fel a ganlyn:
  - Bod cyfarfod y panel yn cael ei alw o dan arweiniad '*Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl: Cyfrol 2 – Adolygiadau Ymarfer Plant*' o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.
  - Bydd datgelu gwybodaeth y tu hwnt i'r hyn a gytunir mewn cyfarfod o'r panel yn cael ei ystyried fel torri cyfrinachedd y sawl sydd dan sylw a thorri cyfrinachedd yr asiantaethau dan sylw.
  - Os teimlir bod caniatâd i ddatgelu yn hanfodol, dylid ceisio caniatâd cychwynnol gan gadeirydd y panel, a bydd penderfyniad yn cael ei wneud ar yr egwyddor o 'angen gwybod'.
  - Fodd bynnag, Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru sy'n bennaf gyfrifol am ddatgelu gwybodaeth i drydydd parti gan y panel amlasiantaeth a rhaid ei chyfeirio at Reolwr Busnes y Bwrdd i gael awdurdod i'w datgelu.

At ddefnydd Llywodraeth Cymru yn unig

Dyddiad y daeth yr wybodaeth i law: ..... (dyddiad)

Anfonwyd llythyr cydnabod at gadeirydd y Bwrdd: ..... (dyddiad)

Dosbarthwyd i arolygiaethau / arweinwyr polisi perthnasol: ..... (dyddiad)

Asiantaethau	Do	Naddo	Rheswm
AGGCC			
Estyn			
AGIC			
Cwnstabiliaeth EF			
Arolygiaeth Prawf EF			